

Väljaandja: Riigikogu
Akti liik: seadus
Teksti liik: algtekst
Jõustumise kp: 15.01.2019
Avaldamismärge: RT I, 04.01.2019, 13

Välja kuulutanud
Vabariigi President
21.12.2018 otsus nr 374

Loomakaitseseaduse muutmise seadus

Vastu võetud 19.12.2018

§ 1. Loomakaitseseadusestehakse järgmised muudatused:

1)paragrahvi 6 lõiget 3 täiendatakse pärast sõna „vähendamiseks” sõnadega „, välja arvatud juhul, kui on teaduslikult põhjendatud, et sellised meetmed ei sobi loomkatse eesmärgiga”;

2)paragrahvi 6 täiendatakse lõikega 4 järgmises sõnastuses:

„(4) Loomkatses kasutatud looma, kes on püütud loodusest ja kes ei kuulu võõrliiki, võib käesoleva seaduse § 43 lõikes 7 nimetatud tingimustel ja arvestades § 47 lõike 6 kohaselt antud Keskkonnaameti arvamust, viia tagasi sobivasse elukeskkonda loomkatseprojekti loas määratud asukohta. Kirjeldatud loodusesse tagasilaskmisele ei kohaldata looduskaitseadust.”;

3)paragrahvi 18¹lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Katselooma võib hukata käesoleva seaduse §-s 41⁴ nimetatud asjakohase koolituse läbinud isik katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise või katseloomade kasutamise ettevõttes või väliuuringu puhul väljaspool nimetatud ettevõtet, järgides käesoleva paragrahvi lõike 2 alusel kehtestatud nõudeid.”;

4)paragrahvi 18¹lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Katselooma võib hukata muud meetodit kasutades, kui on teaduslikult tõendatud, et see meetod on vähemalt sama humanne kui käesoleva paragrahvi lõike 2 alusel kehtestatud meetod, ja kui on teaduslikult põhjendatud, et viimati nimetatud meetodit kasutades ei ole loomkatse eesmärki võimalik saavutada.”;

5)seadust täiendatakse §-ga 34¹ järgmises sõnastuses:

„§ 34¹. Loomkatse asendamise, vähendamise ja täiustamise nõue

Loomkatse kavandamisel ja läbiviimisel järgitakse asendamise, vähendamise ja täiustamise nõuet, mille kohaselt:

- 1) valitakse võimaluse korral loomkatse asemel muu teaduslikult rahuldav meetod või katsestrateegia, mille puhul elusaid katseloomi ei kasutata;
- 2) vähendatakse loomkatseprojekti kasutatavate katseloomade arvu miinimumini, arvestades, et selline vähendamine veel ei kahjusta loomkatseprojekti eesmärki;
- 3) täiustatakse katseloomade kasvatamist, pidamist ja hooldamist ning loomkatses kasutatavaid meetodeid, kõrvaldades katseloomadele põhjustatava võimaliku valu, kannatuse, stressi või püsiva kahjustuse või vähendades neid miinimumini.”;

6)paragrahvi 35 punkte 2–4 täiendatakse enne sõna „rakendusuuring” sõnadega „siirdeuuring või”;

7)paragrahvi 36 lõiked 1 ja 2 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Loomkatse käesoleva seaduse §-s 35 loetletud eesmärgil on keelatud, kui loomkatse eesmärgi võib saavutada, kasutades muud Euroopa Liidu õigusakti alusel tunnustatud meetodit või katsestrateegiat, mis ei näe ette katselooma kasutamist.

(2) Loomkatse ilma anesteesiata on keelatud, kui katsega kaasneb raske vigastus, mis võib põhjustada loomale tugevat valu.”;

8)paragrahvi 36 täiendatakse lõikega 2¹järgmises sõnastuses:

„(2¹) Loomkatse on keelatud, kui sellega kaasneb loomale tugev valu, kannatus või stress, mis kestab tõenäoliselt kaua ja mida ei saa leevendada.”;

9)paragrahvi 36 täiendatakse lõikega 9 järgmises sõnastuses:

„(9) Loomkatse põhjendamatut kordamist välditakse ja sellel eesmärgil hoitakse end kursis Euroopa Komisjonile edastatud teiste Euroopa Liidu liikmesriikide asjakohaste andmetega Euroopa Liidu õigusaktide alusel läbi viidud loomkatsete kohta. Loomkatset võib korrata, kui seoses eelnimetatud andmetega on rahvatervise, ohutuse või keskkonna kaitseks vaja teha edasisi loomkatseid.”;

10)paragrahvi 37¹täiendatakse lõikega 4¹järgmises sõnastuses:

„(4¹) Loomkatsetes võib kasutada ka käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud päritolu nõudele mittevastavaid ahvilisi, kui on teaduslikult põhjendatud, et loomkatse eesmärgi saavutamiseks ei piisa selliste ahviliste kasutamisest, kes on tehistingimustes kasvanud loomade järglased või pärinevad jätkusuutlikust kolooniast.”;

11)seadust täiendatakse §-ga 38¹järgmises sõnastuses:

„§ 38¹. Katseloomade pidamine

Katseloomade pidamisel järgitakse lisaks käesoleva seaduse § 3 lõikes 2 sätestatule järgmisi nõudeid:

- 1) katseloomade füsioloogiliste ja etoloogiliste vajaduste rahuldamist piiratakse nii vähe kui võimalik;
- 2) mikrokliimat, milles katseloomi kasvatatakse, peetakse või kasutatakse, kontrollitakse iga päev;
- 3) koostatakse plaan, mille järgimisega tagatakse, et katseloomade pidamisel tuvastatud puudus või välditav valu, kannatus, stress või kahjustus kõrvaldatakse nii ruttu kui võimalik;
- 4) katseloomi veetakse sobivates tingimustes.”;

12)paragrahvi 39 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Loomkatse viiakse läbi katseloomade kasutamise ettevõttes, välja arvatud juhul, kui on teaduslikult põhjendatud, et seda on vaja teha väljaspool nimetatud ettevõtet, näiteks looduskeskkonnas, loomakasvatushoones, -rajatises, looma pidamiseks piiritletud alal või loomaaias, milles tegutsemiseks ei ole antud tegevusluba katseloomade kasutamiseks.”;

13)paragrahvi 40²tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Tegevusloale lisatakse järgmised kõrvaltingimused:

- 1) ettevõtte tegevuse nõuetekohasuse eest vastutava isiku nimi ja kontaktandmed;
- 2) katseloomade heaolu ja hooldamise eest vastutava isiku nimi ja kontaktandmed;
- 3) selle isiku nimi ja kontaktandmed, kes tagab katseloomadega tegeleva töötaja ligipääsu teabele ettevõttes peetavate loomaliikide kohta;
- 4) ettevõtte töötajate hariduse ja pädevuse eest vastutava isiku nimi ja kontaktandmed;
- 5) selle veterinaararsti või asjakohase kvalifikatsiooniga isiku nimi ja kontaktandmed, kelle ülesanne on anda nõu katseloomade heaolu ja ravi küsimustes;
- 6) tegevusloa tähtaeg.”;

14)seadust täiendatakse §-ga 40³järgmises sõnastuses:

„§ 40³. Majandustegevusega seotud asjaolude muutumisest teatamise kohustus

(1) Majandustegevuse muutmise kavatsuse teates ja majandustegevuse muutmise teates esitab ettevõtja majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse § 30 lõikes 3 nimetatud kirjelduse või andmed.

(2) Kui ettevõtja majandustegevus ei vasta asjaolude muutmise või muutmise korral enam tegevusloa kontrollieseme nõuetele ja võib negatiivselt mõjutada katseloomade heaolu, peab ettevõtja katseloomade heaolu tagamise eesmärgil kas:

- 1) muudatustest loobuma;
- 2) viima oma tegevuse või kavandatavad muudatused tegevusloa kontrollieseme nõuetega kooskõlla või
- 3) taotlema tegevusloa muutmist või uut tegevusluba.”;

15)paragrahv 42¹muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 42¹. Katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtte töötajad ning katseloomade heaolu dokumendid

(1) Katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõttes peab kohapeal olema piisavalt töötajaid.

(2) Katseloomade hooldamise ja hukkamise ning loomkatse läbiviimisega vahetult tegelevale füüsilisele isikule, kes alustab tööd sellise katseloomade liigiga, millega tal ei ole varasemat töökogemust, määratakse ettevõttes katseloomade heaolu tagamise eesmärgil juhendaja. Juhendaja juhendab ja hindab töötajat seni, kuni töötaja on omandanud pädevuse iseseisvaks tööks katseloomadega nii, et ta ei põhjusta neile tarbetut valu, kannatusi, stressi ega püsivaid kahjustusi.

(3) Kui katseloomade hooldamise ja hukkamise ning loomkatse läbiviimisega vahetult tegelev füüsiline isik ei ole viie aasta jooksul osalenud üheski loomkatseprojektis või töötanud katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise või katseloomade kasutamise ettevõttes, loetakse tema pädevus iseseisvaks tööks katseloomadega kaotatuks ja talle määratakse töö alustamisel ettevõttes juhendaja käesoleva paragrahvi lõike 2 kohaselt.

(4) Katseloomade kasvatamisega, katseloomadega varustamisega või katseloomade kasutamisega tegelev isik määrab oma ettevõttes asjakohase ettevalmistusega isiku, kes viibib tööajal ettevõttes kohapeal ning kes:

- 1) vastutab ettevõttes peetavate loomade heaolu ja hooldamise eest;
- 2) tagab katseloomadega tegelevale töötajale ligipääsu teabele ettevõttes peetavate loomaliikide kohta;
- 3) vastutab selle eest, et ettevõtte töötajad on asjakohase haridusega ja pädevad, osalevad täienduskoolitusel ning vajaduse korral töötavad asjakohase isiku juhendamisel, kuni nad on omandanud pädevuse iseseisvaks töötamiseks.

(5) Katseloomade kasvatamisega, katseloomadega varustamisega või katseloomade kasutamisega tegelev isik määrab veterinaararsti, kes on pädev katseloomade meditsiini alal, või vajaduse korral asjakohase kvalifikatsiooniga isiku, kelle ülesanne on anda nõu katseloomade heaolu ja ravi küsimustes.

(6) Katseloomade kasvatamisega, katseloomadega varustamisega või katseloomade kasutamisega tegelev isik koostab oma ettevõttes katseloomade heaolu ja tervise tagamiseks asjakohased dokumendid, järgides käesoleva seaduse § 39 lõike 3 alusel kehtestatud nõudeid.”;

16)paragrahvi 42²lõikes 1 asendatakse tekstiosa „§-s 42¹” tekstiosaga „§ 42¹lõike 4 punktis 1 ja lõikes 5”;

17)paragrahvi 43 lõiked 2–4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Loomkatse valikul eelistatakse sellist loomkatset, mis annab kõige tõenäolisemalt rahuldava tulemuse ning:

- 1) milles kasutatakse võimalikult vähe katseloomi;
- 2) milles kasutatakse sellisesse liiki kuuluvaid katseloomi, kelle võime kogeda valu, kannatusi ja stressi on väikseim ning kellele põhjustatavad võimalikud püsivad kahjustused on väikseimad;
- 3) millega põhjustatakse katseloomadele võimalikult vähe valu, kannatusi, stressi või püsivaid kahjustusi.

(3) Loomkatse viiakse läbi üldise või kohaliku anesteesia mõju all, kasutades analgeesiat või muud asjakohast meetodit, millega tagatakse, et katselooma valu, kannatused ja stress oleksid võimalikult väikesed.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud anesteesia kasutamise nõuet ei kohaldata, kui:

- 1) loomkatsega põhjustatakse katseloomale valu, kannatusi või stressi vähem võrreldes looma heaolu kahjustamisega anesteesiat kasutades või
- 2) anesteesia ei sobi katse eesmärgiga.”;

18)paragrahvi 43 täiendatakse lõigetega 4¹ ja 4² järgmises sõnastuses:

„(4¹) Kui katseloom võib anesteesia lõppedes tunda valu, kasutatakse tema suhtes ennetavat ja operatsioonijärgset analgeesiat või muud asjakohast valu vähendavat meetodit, välja arvatud juhul, kui on teaduslikult põhjendatud, et see ei sobi katse eesmärgiga.

(4²) Keelatud on manustada katseloomale ilma piisava anesteesia või analgeesiata sellist ravimit, mis takistab või piirab valu väljanäitamist. Kui katseloomale kavatakse nimetatud ravimit manustada, esitatakse loomkatseprojekti loa taotlemisel teaduslik põhjendus koos üksikasjaliku anesteesia- või analgeesiarežiimi kirjeldusega.”;

19)paragrahvi 43 lõige 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(5) Võimaluse korral välditakse loomkatse lõpp-punktina katselooma surma, asendades selle varasema ja humaanse lõpp-punktiga. Kui loomkatse lõpp-punktina ei ole katselooma surma võimalik vältida, kavandatakse katse nii, et selle tulemusena sureb nii vähe katseloomi kui võimalik, vähendatakse katselooma kannatuste kestust ja raskust nii palju kui võimalik ning tagatakse loomale võimalikult valutult surm.”;

20)paragrahvi 43 täiendatakse lõigetega 5¹ ja 5² järgmises sõnastuses:

„(5¹) Loomkatse eesmärgi saavutamise korral võetakse viivitamata meetmed katselooma kannatuste vähendamiseks.

(5²) Loomkatse loetakse lõpetatuks, kui selle jaoks enam vaatlusi ei tehta, või geneetiliselt muundatud aretusliini puhul siis, kui järeltulijal ei täheldata ega eeldata enam valu, kannatusi, stressi või püsivat kahjustust, mis on võrdne nõelatorke põhjustatuga või sellest suurem.”;

21)paragrahvi 43 lõike 6 teine lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Katseloom hukatakse, kui ta peaks muidu tõenäoliselt püsivalt kogema mõõdukat või tugevat valu, kannatusi või stressi või kui talle põhjustatakse püsivaid kahjustusi.”;

22)paragrahvi 43 täiendatakse lõikega 6¹ järgmises sõnastuses:

„(6¹) Kui katseloom jäetakse pärast loomkatse lõppemist ellu, võimaldatakse talle tema tervislikule seisundile vastav hooldus ja pidamine.”;

23)paragrahvi 43¹ lõiget 1 täiendatakse pärast sõna „valu,” sõnaga „kannatuste.”;

24)paragrahvi 45 lõike 1 teine lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Loale märgitakse loomkatseprojekti loa omaniku ja loomkatseprojekti eest vastutava isiku nimi ja aadress, loomkatseprojekti läbiviimise koht, loomkatseprojekti hindamisest tulenevad eritingimused, sealhulgas loomkatseprojekti järeelhindamise vajadus, ning vajaduse korral muud loomkatseprojekti läbiviimise tingimused.”;

25)seadust täiendatakse §-ga 45¹ järgmises sõnastuses:

„§ 45¹. Loomkatseprojekti hindamine

(1) Luba antakse üksnes sellise loomkatseprojekti läbiviimiseks, mida on hinnatud ja millega hõlmatud katsetele on määratud raskusastmed ning millele on loomkatseprojekti loakomisjon andnud positiivse hinnangu.

(2) Loomkatseprojekti hinnatakse projekti liigile sobiva üksikasjalikkusega, kontrollides, kas:

1) loomkatseprojekt on põhjendatud teaduslikust või hariduslikust seisukohast või õigusaktiga ette nähtud;

2) loomkatseprojekti eesmärk õigustab katseloomade kasutamist;

3) loomkatseprojekt on kavandatud nii, et see võimaldab teha katseid nii humaanselt ja keskkonnasäästlikult kui võimalik.

(3) Loomkatseprojekti hindamise käigus:

1) hinnatakse loomkatseprojekti eesmärke, eeldatavat teaduslikku kasu või hariduslikku väärtust;

2) hinnatakse loomkatseprojekti vastavust asendamise, vähendamise ja täiustamise nõudele;

3) hinnatakse katsete raskusastmeid ja määratakse need;

4) analüüsitakse loomkatseprojekti kasu ja kahju, et hinnata, kas loomadele kannatuste, valu ja stressina tekitatud kahju on eetilisi kaalutlusi arvesse võttes oodatava tulemuse nimel õigustatud ja võib lõpptulemusena olla kasulik inimestele, loomadele või keskkonnale;

5) hinnatakse käesolevas seaduses loomkatse läbiviimisel lubatud erandite tegemiseks esitatud põhjendusi;

6) määratakse kindlaks, kas ja millal tuleb loomkatseprojekti järeelhindata.

(4) Loomkatseprojekti hinnatakse läbipaistvalt ja erapooletult.”;

26)paragrahvi 46 täiendatakse lõikega 3¹ järgmises sõnastuses:

„(3¹) Loomkatseprojekti eest vastutav isik tagab, et:

1) loomkatse käigus katseloomale tarbetu valu, kannatuste, stressi või püsiva kahjustuse põhjustamine lõpetatakse;

2) loomkatseprojekt viiakse läbi loas määratud tingimustel ning juhul, kui loomkatseprojekt ei vasta loa tingimustele, võetakse sobivad meetmed selle parandamiseks ja märgitakse need loomkatse protokollis.”;

27)paragrahvi 47 lõiget 5 täiendatakse kolmanda lausega järgmises sõnastuses:

„Läbiviidud loomkatseprojekti jätkuprojekti tegemiseks loa taotlemise korral ei pea loaandja loataotluse ja sellele lisatud dokumentide koopiaid geenitehnoloogia komisjonile edastama.”;

28)paragrahvi 47 lõike 8 teine lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Tähtaja pikendamise eest teavitatakse loa taotlejat kirjalikult enne käesoleva paragrahvi lõikes 7 nimetatud tähtaja lõppu, põhjendades tähtaja pikendamist.”;

29)paragrahvi 47 lõige 9 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(9) Loataotlust ja selle lisadokumente, loa ära kirja ja muid loomkatseprojektiga seotud dokumente säilitatakse vähemalt kolm aastat loomkatseprojekti lõpetamisest arvates.”;

30)paragrahvi 47 täiendatakse lõikega 10 järgmises sõnastuses:

„(10) Sellise loomkatseprojektiga seotud dokumente, mida on vaja järele hinnata, säilitatakse vähemalt järele hindamise lõpuni.”;

31)paragrahvi 48 pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 48. Loa andmine ja kehtivus ning teabe avaldamine”;

32)paragrahvi 48 lõiget 1¹ täiendatakse teise lausega järgmises sõnastuses:

„Samuti avaldatakse Maaeluministeeriumi veebilehel igal aastal käesoleva seaduse § 44 lõike 6 kohaselt esitatud protokollide põhjal kogutav statistiline teave, mis käsitleb katseloomade kasutamist loomkatsetes, sealhulgas teave loomkatsete tegeliku raskusastme kohta ning loomkatsetes kasutatavate ahviliste päritolu ja liikide kohta.”;

33)paragrahvi 48 lõike 3 sissejuhatav lauseosa muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Loa võib tunnistada kehtetuks loaandja otsusega.”;

34)paragrahvi 48 täiendatakse lõikega 4 järgmises sõnastuses:

„(4) Loa tähtaja möödumise, kehtivuse kaotamise või kehtetuks tunnistamise korral tagab loomkatseprojekti eest vastutav isik, et loomkatseprojektis kasutatud või kasutada kavatsatud katseloomade heaolu ei halvene.”;

35)paragrahvi 50 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kui loomkatseprojekti muudetakse selliselt, et see ei vasta enam loas määratud tingimustele ja võib negatiivselt mõjutada loomkatseprojektis kasutatavate katseloomade heaolu, taotleb loaomanik uut luba.

(2) Uus luba väljastatakse üksnes siis, kui loaandja on andnud loomkatseprojekti muudatuse kohta positiivse hinnangu.”;

36)paragrahvi 51¹ lõikest 1 jäetakse välja sõnad „ja mööduka”;

37)paragrahvi 51¹ lõiget 2 täiendatakse pärast sõna „arvu” sõnaga „, liiki”;

38)paragrahvi 81¹ täiendatakse lõikega 11 järgmises sõnastuses:

„(11) Käesoleva seaduse alusel enne 2019. aasta 1. jaanuari antud katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise tegevusload kehtivad nendes märgitud tähtaja lõpuni.”.

§ 2. Käesolev seadus jõustub 2019. aasta 15. jaanuaril.

Eiki Nestor
Riigikogu esimees